

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Tractatus Juridicus Ad Librum III. Decretalium Gregorii IX.
Clericorum in communi, nec non Prælatorum, ac
Capitulorum in specie obligationes, & jura complectens**

Scharz, Oddo

Salisburgi, 1738

§. II. Sententia Bøhmeri de Clericorum cœlibatu refertur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63800](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63800)

§. II.

Sententia Bœhmeri de Clericorum cœlibatu refertur.

S U M M A R I A.

15. Bœhmerus multa argumenta profert contra cœlibatum Clericorum. 16. Primum ex eo deducit, quod Apostoli conjugati, etiam post assumptum Apostolatam conjugii usum retinuerint. 17. Quæ propositio ex S. Augustino refellitur. 18. Alterum argumentum inde depromit, quod non legatur in SS. Bibliis, usum Matrimonii Clericis fuisse interdictum, ad quod respondetur. 19. Historia Paphnutii refertur & quare PP. Concilii Nicœni ad ejus instantiam noluerint Clericis conjugatis usum conjugii prohibere, ratio genuina redditur. 20. Cœlibatum Clericorum fluere ex traditione, ex Concilio Carthaginensi ostenditur. 21. Variis rationibus arcanis Gregorium VII. inductum fuisse, ut legem cœlibatus instauraret, quas examinamus. 22. Lutherus Matrimonii libertatem Clericis suo exemplo commendat. 23. Canonici Catholici in Ecclesiis mixtis constituti, an à Papa, vel à Principe dispensationem super ineundo Matrimonio petere debeant? Hæc quæstio resolvitur.

15 **M**ulta hic in favorem carnis, & eorum, qui secundum carnem ambulant, scripta reperio. Conjugii bonum Bœhmerus usque adeo extollit, ut pessimè factum fuisse asserat, quod Clerici per legem universalem ab eodem fuerint exclusi. Nobis tantum otii non est, ut singula excutiamus; unum tamen, alterumve frustum carnis ex hoc macello producemus; & ne suo fœtore cuiquam incommodet, torrebimus.

16 Primum argumentum, quo cœlibatus legem doceat fuisse irrationabiliter ab Ecclesia latam, defumit ab exemplo Apostolorum, quos præter Paulum, & Joannem, omnes in conjugio vixisse contendit, eumque, qui contrarium dicere aufit, palmaris calumniæ reum agit. §. 1. b. t. quo fidem conciliet mulierosæ huic assertioni, illum locum 1. Corinth. 9. v. 5. adducit: ubi ita Paulus: *Nunquid non habemus potestatem mulie-*

rem sororem circumducendi, sicut & ceteri Apostoli, & fratres Domini, & Cephas. Ex quibus verbis concludenter probari, autumat, Apostolos uxores habuisse, & secum duxisse, cum Evangelium prædicarent. Quapropter Tertullianum reprehendit, quod illa verba Pauli malè interpretatus fuerit, dicendo, per mulieres, quas secum duxerant Apostoli, non intelligi uxores, quibuscum ipsis conjugii consuetudo esset, sed intelligi simpliciter tales mulieres, quæ illis eodem instituto, quo & Dominum comitantes, ministrabant. Non consultum, inquit §. 2. fuisse, mulieres ministrantes circumducere, quod Apostolis facile in opprobrium vergere, & scandalum aliis præbere potuisset. Et quem, quæso, in finem ministrarum mulierum adhibuissent, quod ubique iis in promptu erat? nec Apostoli a deo mollior vivebant, ut bibendi, & manducandi gratia consortio mulierum ministrantium in itinere indiguissent. Ita factum, ut in

ab-

absurdam sæpè dilapsi sint Patres Sententiam, quo æque absurdam sententiam, præjudiciis suis inservientem defenderent. Eadem libertate carpit Leonem IX. quod hanc Tertulliani interpretationem approbet in cap. 11. dist. 31. & S. Hieronymum, quod lib. 1. contra Jovin. eandem sententiam tuitus sit. De priori sic scribit §. 3. Verba captat, & fingit Pontifex, uxores Apostolorum posthac FOCARIAS eorum factas fuisse, CULINÆ in posterum, non verò CONSUETUDINI CONFUGALI inserviisse.

17 Audiamus jam, quid de massa carnea Bœhmeriani hujus argumenti sentiat S. Augustinus. Hic ergo S. Doctor lib. de opere Monach. allegatum locum S. Pauli ita exponit: Ad hoc enim & fideles mulieres, habentes terrenam substantiam ibant cum eis, & ministrabant eis de substantia sua, ut nullius indigerent horum, quæ ad necessaria vitæ hujus pertinent. Quod beatus Paulus licere quidem sibi demonstrat, sicut & ceteri Apostoli faciebant, sed ea potestate se uti noluisse postea commemorat. Hoc quidam non intelligentes (uti Bœhmerus non intelligit) non SOROREM MULIEREM, cum ille diceret: NUNQUID NON HABEMUS POTESTATEM SOROREM MULIEREM CIRCUMDUCENDI, sed UXOREM interpretati sunt. Fefellit eos verbi græci ambiguitas, quod & uxor, & mulier eodem verbo græce dicitur. Quamquam hoc ita posuerit Apostolus (nota Bœhmere) ut falli non debuerint: quia neque MULIEREM tantummodo ait, sed SOROREM MULIEREM, neque DUCENDI, sed CIRCUMDUCENDI. Verum tamen alios interpretes non fefellit hæc ambiguitas, & MULIEREM, non uxorem interpretati sunt. Ulterius audia-

tur Augustinus: Quod quisquis putat, non potuisse ab Apostolis fieri, ut cum eis sanctæ conversationis mulieres circuitent, quacunque Evangelium prædicabant, ut eis de sua substantia ministrarent necessaria, Evangelium audiat (arrige aures Bœhmere) & cognoscat, quemadmodum hoc ipsius Domini exemplo faciebant. Dominus enim noster more misericordiæ suæ infirmioribus compatiens, cum ei possent Angeli ministrare, & loculos habebat, quo mitteretur pecunia, quæ conferbatur utique à bonis fidelibus eorum vitæ necessaria. - - - Et mulieres voluit, ut se ad preparanda, & ministranda necessaria sequerentur, ostendens, quid Evangelistis, & Ministris DEI tanquam militibus, à plebibus DEI, tanquam provincialibus deberetur; ut, si quis eo, quod sibi deberetur, uti nollet, sicut Paulus Apostolus noluit, amplius impenderet Ecclesiæ, non exigendo stipendium debitum, sed quotidianum victum de suis laboribus transigenda. Rursus de eodem argumento audiatur S. Augustinus eod. lib. Totum ipsum Epistola locum, ait, diligenter consideremus. NUNQUID (inquit Apostolus) NON HABEMUS LICENTIAM MANDUCANDI, ET BIBENDI? NUNQUID NON HABEMUS LICENTIAM SOROREM MULIEREM CIRCUMDUCENDI? Quam licentiam dixit, nisi quam Dominus dedit eis, quos ad prædicandum regnum cælorum misit, dicens: EA, QUÆ AB IPSIS SUNT, MANDUCATE, DIGNUS EST ENIM OPERARIUS MERCEDE SUA, & seipsum proponens ad ejusdem potestatis exemplum, cui fidelissimæ mulieres talia necessaria de suis facultatibus ministrabant? amplius autem fecit Apostolus Paulus, ut de Coapostolis suis

suis documentum adhiberet, hujus licentia à Domino permiffa. Neque enim reprehendens fubjecit, SICUT ET CÆTERI APOSTOLI, ET FRATRES DOMINI, ET CEPHAS: Sed ut hinc oftenderet, hoc fe accipere noliffè, quod ei licere accipere, caterorum etiam commilitonum ejus more probaretur. An adhuc Bœhmere reprehendes Tertullianum, Leonem, Hieronymum, ceu in quos verborum S. Pauli interpretes? aut credes fortaffis, litteratis & eruditis viris perfuafum iri, tuam de hoc loco Paulino fententiam fententiæ S. Auguftini potiorem effe?

18 Alterum argumentum, quod Bœhmerus profert ad cœlibatum Clericorum deftruendum, hac arundine nititur, quod non legamus in SS. Bibliis, utut Apoftolus magnificè pro continentia cœlibali in variis locis fuarum Epiftolarum peroraverit, vel à Chrifto Domino, vel ab Apoftolis Sacerdotibus hanc continentia legem fuiffe impofitam. Huic propofitioni non contradicimus: fed fcisne etiam caufam, cur continentiam, quam tantis encomiis Paulus commendavit, neophyto tamen Clero per modum legis imponere exprefse noluerit? Reddam rationem, aufcultata. Ea tempeftate, qua Ecclefia recens erat condita, & quali adhuc in cunis defitefcebat, non erat delectus hominum, ut optio daretur Apoftolis, quos velent, & aptiores cenferent, ad facra ministeria admovendi, fed, ut feribit Ferdinandus Mendoza lib. 2. ad Clementem VIII. pro Concil. Ilberit. confirm. quia alii etate, virtute, & prudentia præditi non erant, qui tanto officio fungi poffent, opus fuit, ex maritis Diaconos, Sacerdotes, & Epifcopos eligere, His ergo ufum conju-

giæ interdicere, & continentiam ex lege imperare ab initio confultum non erat. Sed continentia bonum exemplo fuo Apoftoli comendabant, quo factum eff, ut ultro ufui conjugali ejusmodi ad facra ministeria promoti nuncium mitterent, ita, ut quod lege fcripta id temporis præcipere non videbatur expedire, lege non fcripta five confuetudine obtinere cœperit. Maritos autem jam electos (rurfus laudati Mendoza verba admetior) à fufcipiendis liberis temperantia lege, & præclara Apoftolorum imitatione, & traditione femper abftiniffe in Ecclefia occidentali, Hieronymi, Epiphani, & aliorum auctoritate non ambigo. Sed quoniam (pergit citatus author) ex aliorum incontinentium, vel non continentium experimento agnoviffent poftea, multa redundare incommoda ex mutua illa conjugum charitate, dum recenti carnis voluptate refoluti, marcidique toti, ad tractandum, & confumandum immaculatum Corpus Chriftri accederent, & in medio forfan facrifitio fe occafio offerret cogitandi, quomodo uxoribus placere debuiffent? & illo finito, fatisficatas prius manus Chriftri corpore ftatim illas ad tractandam fceminarum turpitudinem turpius admoverent, Divino Spiritu afflati decreverunt, in totum prohibere, ut qui jam mariti, vel Epifcopi, vel Presbyteri, vel Diaconi, aut Subdiaconi ordinati fint, uxoris poft hac amplexus recufarent, congruentem fando ministerio, quod gerebant, mentis, & corporis integritatem fervantes. Ex his igitur caufis cœlibatus, five continentia Clericalis, qua ufus, & confuetudine cœpit, lege tandem poftiva tum à Conciliis, tum à SS. Pontificibus lata poft hac fervari præcepta eff, quorum fyllabum, citatus Mendoza ibidem re-

cenfet: & Bellartinus de membris Eccles. Milit. lib. 1. cap. 19. Unde prorsus inanis est strepitus Bœhmeri, dum scribit §. 5. b. t. Quia vero paulatim opinio de SACRIFICIO, quod Eucharistia inesse credebatur, invalescebat, & imprimis Seculo III. altas agebat radices, Presbyteris, & Episcopis Sacerdotium tribuendum erat, quo facto ex lege antiqua Mosaica abstinencia à conjugali consuetudine iis non tantum commendata, sed quasi imperata fuit, quod sapius Sacrificio huic vacare necesse haberent, & ita ex lege Sacerdotibus præscripta semper à copula carnali abstinere deberent. Sed mirandum non est, hæc scripsisse Bœhmerum, utpote quia de illa Ecclesia est, in qua nec Sacrificium reperitur, nec Sacerdos.

19 Tertium argumentum ad destruendam legem cœlibatus Clericalis petit Bœhmerus ex autoritate Paphnutii, superioris Thebaidis Episcopi, qui in Concilio Nicæno, teste Socrate, pro usu conjugii Clericis, qui ante susceptos SS. Ordines matrimonium contraxerunt, posthac permittendo, tam potenter, & efficaciter peroravit, ut Patres omnes in suam Sententiam pertraxerit, nec eorum quisquam ausus sit, legem continentia Clericis conjugatis præscribere. Historiam his verbis describit Socrates lib. 1. Histor. Eccles. cap. 8. Visum erat Episcopis legem novam in Ecclesiam introducere: ut, qui essent sacris initiati (sicut Episcopi, Presbyteri, & Diaconi) cum uxoribus, quas, cum erant Laici, in matrimonium duxissent, minimè dormirent. Et quoniam illis erat propositum, de hac re Consilium inire, in medio eorum confessu surrexit Paphnutius, ac vehementer vociferatus est, non

nendum esse, qui erant sacris initiati: bonorabile esse conjugium inter omnes, & thorum immaculatum: videndum, ne nimis exquisita præscriptione Ecclesiam gravi incommodo afficerent. Omnes enim non posse ferre tam austeram disciplinam, tamque ab omni perturbatione animi vacuam: neque à singulorum uxoribus fortasse eam castimoniam normam posse servari. Viri autem cum uxore legitima concubitum, castimoniam appellavit: illud satis esse, ut, qui in Clerum ante adscripti erant, quam duxissent uxores, hi secundum veterem Ecclesie traditionem, deinceps à nuptiis se abstinere: non tamen quemquam ab illa, quam jam pridem, cum Laicus erat, uxorem duxisset, sejungi debere. Istam in Episcoporum Conventu Orationem habuit Paphnutius, cum ipse non modo nuptias non expertus esset, sed etiam (verè dixerim) mulierem non aliquando attigisset. - - - Itaque cum totus Episcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum Conventus verbis Paphnutii assensisset, Controversia de hac re exorta, penitus sedata est, potestasque permissa cuique pro arbitratu ab uxoribus consuetudine abstinendi. Hanc historiam, quam similibus verbis narrat Sozomenus, compendiò etiam refert Gratianus cap. 12. dist. 31. ex quo perspicuum redditur, ait Bœhmerus, ad b. t. §. 6. jam traditionem eo tempore receptam fuisse, nè Sacerdotio affecti uxores ducerent, quam tamen extendendam non esse censuerunt Patres ad eum casum, si hi, qui in matrimonio degebant, ad Clericatum postea adsumerentur.

Verùm scio, non deesse Authores primæ notæ, qui Historiam hanc pro fabula habent, & Socratem, qui cum Novationis hæreticis, matrimonii usum

M

æque

æque Clericis, ac Laicis permissam esse contendentibus, faciebat, mendacii arguunt, inter quos est ipse Annalium Ecclesiasticorum parens *Card. Baronius*, & cum eo *Bellarminus*, & *Franc. Turrianus*. *Thomassinus vet. & nov. discipl. part. 1. lib. 2. cap. 60. §. 15.* historiam hanc quidem ex integro non inficiatur, de suo tamen quædam admiscuisse *Socratem* autumat. *Potuit enim in Ecclesia Orientali, ait, ea fuisse tempore Concilii Nicæni incontinentium Presbyterorum, Diaconorumque multitudo, ut sapientissimis Præsulibus satius visum fuerit, dissimulare immedicabile malum, quam ressecando exasperare.* Verum hæc *Thomassini* critica adeo vehementer turbavit *Bœhmeri* cerebrum, ut hanc ei mox dicam scriberet: *Levis, imo infrunita hæc Divinatio est, in solius Thomassini præoccupati cerebro nata est.* Ego cum *Ferdinando Mendoza lib. 2. ad Clementem VIII. de Confirm. Concil. Illiberit. cap. 66.* sic sentio, quod, quæ *Paphnutius* de bono conjugii, & ejus usu Clericis conjugatis permittendo, teste *Socrate*, in Concilio *Nicæno* exposuit, vera esse non diffitear, sed non juxta mentem, & sensum *Bœhmeri*, aliorumque novatorum. Erat quippe id temporis *Monachus* quidam, *Eustachius* vel ut alii, *Eustathius* nomine, ex post *Sebastæ* Episcopus, qui nuptias adeo execrabatur, ut nequidem in ædibus conjugatorum preces fieri permiserit, ac insuper benedictionem Presbyteri habentis uxorem, quam Laicus duxisset, tanquam scelus declinandam præceperit, propter quem, & alios con-similes errores deinceps *Gangris* in *Paphlagonia* coacto Concilio à Patribus Episcopatu motus, ejusque dogmata

anathemate confixa fuere, ut præter *Socratem*, ipsa Synodus *Gangrensis* docet ad Episcopos *Armenia* scribens, cujus verba legere est *tom. 2. Concil. edit. Venet. pag. 423. & seqq.* Quapropter *Paphnutius*, cui hæc erronea doctrina per *Eustathium* late disseminata satis cognita, & explorata erat, Divino potius spiritu afflatus, quam humano consilio innixus, castas nuptias esse dixit: „ ne, si forsân (sunt verba laudati Men- „ doza) in tanto Concilio, quantum „ erat *Nicænum*, nuptiæ Clericorum, „ quæ illi in statu Laicali inierant, re- „ jicerentur, rudes quidam, & impe- „ riti, nuptias ut quid turpe damnari „ falsò existimarent, altioresque radi- „ ces ageret excitata jam *Eustathii* *Mo- „ nachi* hæresis, ad quam confutandam „ necesse fuit illud Concilium *Gangren-* „ se convocari, cui *Osius Cordubensis*, „ paulò post *Nicænum*, interfuit. Ac- „ cessit altera ratio, qua motus *Paphnu-* „ tii Patribus Concilii author fuit, ut ne Clericis conjugatis, qui in statu adhuc laicali constituti, uxores duxerant, „ continentia legem imponerent, videlicet incontinentia periculum, cui non modo uxores, sed ipsi quoque mariti, præsertim juvenes, quos ea tempestate ob exiguum Catholicorum numerum Sacerdotio initiari Ecclesie necessitas postulabat, expositi erant, accedente insuper generali Orientis consuetudine, qua Clericis ea libertas permisa erat, ut usu conjugii, nisi ultro placuisset abstinere, fruerentur. Unde Patres Concilii *Nicæni*, *Paphnutii* rationibus persuasi, legem continentia, quam animo jam præconceperant, Clericis imponere nolebant, non quasi lex continentia & celibatus bonum non esset (id quod hæ-

hæretici ex hac Paphnutii historia extundere volunt) sed quod exigentibus sic illorum temporum circumstantiis, hominumque conditione, & genio efflagitante, ejusmodi legem dissimulare, aut suspendere melius esse videretur. Plura in hanc rem vide apud laudatum Mendoza *cit. loc.*

Bœhmerus tamen, alique *carnis* fautores nondum acquiescunt, sed Concilii *Gangrensis*, & *Ancyran* autoritate freti, nobis legem cælibatus quasi per sibi exprobrant. *Eccur*, inquit Bœhmerus *ad h. t. §. 6. in Concilio Gangrensi Can. 4. quod Gratianus cap. 15. dist. 28. refert, anathema iis impositum est, qui Presbyterum conjugatum ab oblationibus, seu Sacrificio excludere voluerunt? Quare patres Ancyran* Canon. 10. *Diaconis permiserunt uxores ducere ex Episcopi licentia? In promptu responsio est, & quidem ad Canonem IV. Concil. Gangrenf. qui sic interpretate Dionysio exiguo conceptus est: Quicumque discernit a Presbytero, qui uxorem habuit, quod non oporteat eo ministrante de oblatione percipere, anathema sit. Respondeo, ex hoc non sequi, quod Concilium hoc loco voluerit omnes Presbyteros uxorum vinculis esse ligatos, sed ut damnaret eorum errorem, qui cum Eustathio (de quo supra) ita horrebant nuptias, ut etiam Presbyteros, qui uxores habuerant, ferre non possent, quanquam, viventibus adhuc uxoribus, maritali consortio non cohabitarent. Ne quid dicam, quod hic Canon duntaxat loquatur de Presbytero, qui uxorem habuit, habentis actu uxorem nulla in eo mentio fit. Unde apparet crassa hujus Canonis in Bœhmero ignorantia vel potius im-*

prudens audacia, ut qui hunc Canonem, qui prorsus extra rhombum est, ad impugnandum Clericorum cælibatum adducere non erubuit. Vid. Bellarmin. *lib. 2. de Concil. cap. 8. & lib. de Cleric. cap. 21. ad object. 3.*

Canon X. Concilii *Ancyran* itidem nos non impugnat. Sic enim ex græco, *Dionysio exiguo* interprete, in latinum translatus est: *Diaconi, quicumque ordinantur, si in ipsa ordinatione protestati sunt, & dixerunt, velle se conjugio copulari, quia sic manere non possunt: hi, si postmodum uxores duxerint, in ministerio maneat, propterea, quod eis Episcopus licentiam dederit. Quicumque sanè tacuerint, & susceperint manus impositionem, professi continentiam (nota tacitam continentiam professionem in susceptione Diaconii) & postea nuptiis obligati sunt, à ministerio cessare debent.* Hic Canon, inquam, nos minimè impugnat, sed patenter ostendit, cælibatum ab ipsis Apostolis fuisse præprimis commendatum, & ab exordio nascentis Ecclesiæ Diaconos ad vitam cælibem ducendam fuisse inductos. Quod verò Patres hujus Concilii permiserint, ut Diaconi illi, qui, cum ordinarentur inviti, contestatique fuissent, se non posse continenter vivere, post sacrum *Diaconatus* ordinem susceptum uxores ducant, non aliter sanè concessum fuit, quàm quod à sacri muneris exercitio abstinentes, non amplius cum sacris ministris, sed cum populo extra cancellos læica communione communicarent. Vid. Baronium ad *Annum 314. num. 88. & ad Annum 85. num. 21. & Severinum Binnium in Not. ad d. Can.*

Bœhmerus, legem cælibatus etiam 20

ex hoc capite infirmari posse credidit, quod eam traditioni, & antiquissimæ, ipsisque Apostolis coævæ, observantia acceptam referamus. *Ab Apostolis* (ait §. 8. h. t.) certè derivari nequit, qui libertati matrimoniarum insidias non struebant, & hypothesin de Sacrificio Missæ ignorabant. Eapropter S. Epiphanium summa libertate carpit, quod is *heres. 59.* (quæ est catharorum) scribat, cælibatum ex *Canonibus Ecclesiasticis* Clericis imperatum fuisse. Sed hæc, inquit Boehmerus, ad somnia ejus referenda sunt, quibus scripta sua ubique infecit.

Ut protervia malevoli hujus scriptoris retundatur, & palam fiat, nec Epiphanium *Canones Ecclesiasticos* somniasse, nec nos vana, & lubrica traditione niti, *Concilium Carthaginense II.* appello, ubi Patres de antiquitate legis cælibatus *Canone II.* ita decreverunt: *Ita placuit, ut condecet Sacrosanctos antistites, & DEI Sacerdotes, nec non & levitas, vel qui Sacramentis Divinis inserviunt, continentes esse in omnibus, quo possint simpliciter, quod à DEO postulant, impetrare; ut, quod APOSTOLI DOCUERUNT, & ipsa SERVAVIT ANTIQUITAS, nos quoque custodiamus. Ab universis Episcopis dictum est: omnibus placet, ut Episcopi, Presbyteri, & Diaconi, vel qui Sacramenta contrectant, pudicitie custodes, etiam ab uxoribus se absineant. Ab omnibus dictum est: placet, ut in omnibus, & ab omnibus pudicitia custodiatur, qui Altari deserviunt.* Ad hunc quoque Canonem respexit Concilium Senonense in *Decretis fidei decret. 8.* dum eandem cælibatus legem contra Lutheranae factionis auctores de novo stabi-

livit, dicens: conjugii usus Clericis in *Majoribus ordinibus* constitutis tanquam *ab Apostolis interdictus* secundo *Carthaginensi Concilio* prohibetur. Quod si ergò Patres Concilii Carthaginensis (quod habitum fuit Anno Christi 390.) tam propinqui primis Ecclesiæ, & Apostolorum temporibus, cælibatum ab ipsis Apostolis commendatum, & ab omni retrò antiquitate observatum fuisse affirmârunt, qua fiducia Boehmerus scribere potuit, legem cælibatus infirma, & lubrica traditione niti? Quomodo S. Epiphanium, qui Patribus in Concilio Carthaginensi congregatis contemporaneus fuit, tam liberè carpere ausus fuit? Sûntne hæc somnia?

Jam ad GREGORIUM VII. S. 21 Pontificem, Hæreticorum malleum, & libertatis Ecclesiasticæ acerrimum vindicem, ac defensorum imperterritum deveniamus. De hoc Sanctissimo Pontifice scribit Boehmerus *ad h. t. §. 11.* & seqq. quod is *conjugia Clericorum* prorsus eradicare, & legem *cælibatus* Clericis omni conatu obtrudere stuerit, cum omnibus retro Sæculis matrimonia, utut à Papis, & Patribus iis frequenter contradictum sit, Clericis eripi nequiverint. Qui mores hominis (scilicet Gregorii VII.) novit (sunt verba Boehmeri §. 12.) facile concedet, eam non studio *CASTITATIS* aut *CÆLIBATUS* amore, aut denique opinione *SACERDOTII, ET SACRIFICII, conjugium* respuentis, hoc opus, quod alii bona forsàn fide, magno tamen errore, instituerant, edificandum suscepisse, sed ex *CAUSIS MAXIME POLITICIS, statum hierarchie* apprimè stabilientibus. *Causas* verò *politicas* sequentes recenset. I. Quod

Quod honorum Ecclesiasticorum augmentationi, & conservationi lege cælibatus optimè prospectum iri videretur: ubi e contra, si Clericis matrimonia inire fas esset, bona ex redditibus Ecclesiæ compartâ, non ad Ecclesiam post eorum fata rursus redirent (id quod Patres tamen, & Concilia fieri decreverunt, ut prolixè ostendit Thomass. *Part. 3. lib. 2. cap. 39. & seqq.*) sed in conjuges, & liberos, quos à successione excludere, per leges integrum non erat, dilaberentur. Quapropter Maximilianus II. Imperator in *considerationibus super Matrim. Sacerd. PP. Concilii Trident. oblatis*, quæ referuntur à Goldasto *Tom. 2. Const. Imper. pag. 381. & seqq.* Hanc causam sequentibus verbis redarguit: *Nec satis firma eorum videretur esse ratio, qui propter conservanda bona Ecclesiastica cælibatum mordicus retinendum putant. Pensitandum enim est, an deceat Ecclesiam tanta animarum periclitatione conservandis bonis intendere, cum eorum indemnitati, & conservationi per solennes eorum bonorum descriptiones, & inventaria, aliisque id genus legitimis Canonisque cautionibus rectissimè provideri queat.* II. Gregorius VII. non alio fine cælibatus vincula Clericis injecisse, videtur, quàm ut eos obsequentiores, & addictiores Sedi Romanæ redderet, quorum certè obsequia tam prompta sperare non posset, si matrimonii libertas illis foret concessa, quippè, qui liberis abundantes, magis favori aulæ, & Principum sæcularium se accommodaturi essent, ut hoc pacto munera publica, aliave reipublicæ beneficia iisdem procurarent: atque hac ratione futurum esse suspicabatur, ut Clerici tandem pror-

fus ab obsequio Sedi Papali debito avocarentur, seseque planè Principum obsequiis totos addicerent.

Denique rationes illæ (ait Bœhmerus *§. 15. h. t.*) ferè hodie cessant, quæ olim cælibatum Clericorum commendârunt. Erant autem quatuor olim rationes, notante Gothofredo, ut lex cælibatus paulatim invalesceret. I. Quod tribus primis Ecclesiæ sæculis, furente Tyrannorum in Christianos gladio, expedire visum sit, habere in Clericatu cælibes potius, quam conjugatos teste Eusebio *hist. Eccles. l. 7. cap. 24.* nulla tamen lege posita. II. Quod plurimi id temporis ad Sacerdotium promoti, amore perfectionis conjugio sponte nuncium miserint. III. Quod multorum Patrum eâ erat Sententia, ut Cælibatum propter noviter inventam doctrinam de Sacerdotio, & Sacrificio, Clericis necessarium esse dicerent. IV. Quod eâ ætate plerumque tantùm Monachi ad Clericatum assumerentur, qui aliàs ex lege Religionis suæ cælibatum profitebantur. Atqui omnes recensitas rationes in hodierno Clero cessare, in confesso est. *Prima aded cessat, ait Bœhmerus, ut AUREUM SÆCULUM Clericorum esse crederes, si externum statum pacis, tranquillitatis, & dominatus eorum intueris.* Secunda itidem incognita est. *Persuasissimum enim habeo, pergit, vix centesimum matrimonio nuntium missurum fuisse, si in eorum, qui ad Clericatum promoventur, arbitrio libertas matrimonii constitueretur.* Tertia ratio, inquit, ad paucos applicari potest. Non ad Cænonicos, quorum, quanquam ingens hodie sit numerus, *rarius tamen ut plurimum Missas legunt, quin potius vicaria opera in plerisque e-*

utuntur, ut equo jure uxores alere possent, quo in V.T. Sacerdotes, qui ad quotidiana sacra non erant adstricti. Non etiam ad Episcopos, hæc ratio applicari potest, quin nec ad ipsum Pontificem, quia nec iste, nec illi rem Divinam quotidie amplius faciunt. Denique ultima ratio à praxi prorsus aliena est, inquit, *sum nix è Monachatu* quidam hodie ad officia Ecclesiastica, maximè majora, admittantur. Tandem adductis rationibus hoc Epiphonema subjungit: *Quàm pessimè itaque rei Ecclesiasticæ consulerint GREGORIUS VII.* & qui eum secuti sunt, Pontifices, imprimis INNOCENTIUS III. ex adductis satis liquet, imo hoc ipsum ostendit, illis *SUPRE-
MAM LEGEM ECCLESIASTICAM* non fuisse salutem rei Christianæ, quam destruxerunt, sed Hierarchie Papalis conservationem.

Ad has Bœhmeri vanitates, & insanias falsas illud sapientis reponimus: *Malefacere qui vult, nusquam non causam invenit.* GREGORIUM VII. quod Bœhmerus tam liberè criminatur, & fugillet, nostris scandalo esse non debet. Fuit enim hic Sanctissimus Pontifex, qui luxuriæ latè grassanti fræna tam potenter injecit, ut eversum *Veneris* regnum jam lugeant hæretici, libertati carnis oppidò faventes. Lutherus de S. Gregorio nonnihil benignius sensisse videtur, dum hanc fabellam narrat in *Colloquiis Mensalibus pag. mibi 464.* *Er, Doctor Martinus Luther, sagte einmal in einer Predig, daß er es gelesen hätte, daß St. Ulrich, etwann Bischoff zu Augspurg, in einen Send-Brieff schreibe, und klagte: als der Pabst Gregorius hätte den Calibatam aufrichten, und bestätti-*

gen wollen, und man auch denen nicht die Ehe gestatten wollen, die da gefreyet hatten, ehe das *Decretum* Pabst Gregorii ware außgangen. Daß der Pabst hernach einen tieffen Teich zu Rom, so hart bey einen Nonnen-Closter gelegen war, hatte fischen wollen, und da das Wasser darauß abgelassen ware, da hatte man in selbigen Teiche bey 6000. Kinder-Köpf gefunden, die in den Teich geworffen, und erschafft waren, das seynd die Früchte des Calibats, und S. Ulrich schribet, daß der Pabst Gregorius vor diesen Spectacul sehr erschrocken seye, und hab das Gesatz vom Calibatu wider aufgehoben. Aber die andere Pabst, so dem Gregorio nachgefolget, die haben den Calibatam wider aufgerichtet. Fabellam istam mendacissimi hujus stentoris in hunc finem huc transcribere placuit, ut appareat infrunita hæreticorum malitia, qui, quod nec pueri somniarent, stultissimè comminiscuntur, & pro veritate credulæ plebi venditant.

Rationes illæ arcanae de conservandis bonis Ecclesiasticis, & continendo Clero in obsequio S. Sedis Gregorio VII. nec causa finalis, nec impulsiva fuere, ut cælibatus lege Clerum obligaret, quamvis earum aliqua ratio, maximè à PP. *Concilii Tridentini* habita fuerit, eo quidem ex capite, ne bona DEO semel dicata, ad quæ manus laicis extendere fas non est, occasione conjugii in conjuges, vel liberos rursus diffuerent. Et præterea, ut optimè meminit Bœhmerus, ut Clerici tanto magis in officio continerentur, & respectu erga Sedem Apostolicam. Quid autem iniqui-

quitatis habet, quod Ecclesia conseruationi bonorum suorum invigilet, cum hanc diligentiam à quolibet vel vulgari ter diligente patrefamilias requiramus? aut in quam legem commiserunt Pontifices, quod Clerum, ea tempestate, ut nunquam magis, otio, & luxuria diffluentem, cælibatus lege constringere, sicque per *indirectum* sibi quoque arctius devincire adlaboraverint? Hoc freno vel maximè tum opus erat, cum, luxata morum disciplina, plures ad *Lutheri* suille, quàm ad Christi ovile currerent. Sed, uti dixi, hæ rationes *politica*, ut vocat *Bœhmerus*, *Gregorio VII.* & qui eum antecesserunt, aut postea secuti sunt, SS. Pontificibus nec causa *finalis*, nec *impulsiva* fuere.

Principalis igitur, & præcipua Clericis, SS. Ordinibus initiatis, legem *cælibatus* imponendi ratio fuit, ut Sacrosancta Altaris Mysteria, quorum ministri illi existunt, maxima, qua fieri potest, animi, & corporis puritate tractentur: cum verò & Apostoli testimonio, & ipsa quoque experientia constet, fieri haud posse, ut, conjugalibus implexi amoribus, animum à terrenarum rerum sollicitudine, & voluptatibus, ac desideriiis carnis vacuum habeant, degravat quippe animum, & ad terrena dejicit usus matrimonii, nec non avarum, & sollicitum reddit amor liberorum, testante Apostolo 1. Corinth. 7. *Qui cum uxore est, sollicitus est, que sunt mundi, quomodo placeat uxori, & divisus est;* idcirco jure optimo SS. Pontifices, & Sacrosancta Ecclesiæ Concilia (quorum syllabum longo ordine recensent *Bellarminus lib. 1. de Clericis cap. 19* & *Alexander Natalis in histor. Eccles. Sæcul. 4. dissert. 19.*

proposit. 2.) decrevere, ut, quo ministri puriores sacris accederent Altaribus, & jugi penè Sacramentorum administrationi redderentur aptiores, perpetuo cælibatus vinculo necerentur, atque ab hac sententia PP. Concilii Tridentini se nequidquam dimoveri passi sunt, utut Imperator *MAXIMILIANUS II.* propositis variis motivis, intercederet, ipseque deploratissimus illorum temporum status hujus legis relaxationem exposcere videretur, ut ex transmissis ad *d. Concil.* Patres considerationibus apud *Goldastum d. l.* videre est.

Nec audiendus est inverecundus ille Hæreticorum clamor, quo bonum conjugii adeo extollunt, ut ab illo Clericos iniquissimè exclusos fuisse, contendunt: permisso quippe Clericis conjugio, inquit, infinitis scortationibus, aliisque turpissimis carnis vitiis repagula objecta fuissent, quo tamen per legem vetito, infirmitati carnis Clericos cessisse, infinitis exemplis ostendi potest. Verum *non sic, impii, non sic*, si quandoque factum est, aut hodie dum fiat, ut, qui se sacris Altaris Ministeriis ultrò manciparunt, obligationis suæ immemores, Sanctissimam continentiae legem infregerint, aut infringant, id non vitio legis, sed prævaricantium eandem, factum est, aut fit. Finis enim hujus legis sanctissimus est, & media ad hunc finem haudquaquam ardua, sed oppido facilia. Quid enim arduitatis habet, fugere alterius sexus consortium, à vanitatibus Sæculi mentem habere alienam, spirituali lectione, & meditatione impinguare animam, fugato otio utilibus intendere negotiis, Divina mysteria cum magno
fer-

fervere, mentisque elevatione in DEUM obire, & de Divino adjutorio ingruentibus tentationibus cum humili fiducia sperare. Quid, inquam, hæc media arduitatis, & duritiei habent? Et sanè, quisquis his mediis utitur, thesaurum castitatis in vasis fictilibus conservat incorruptum. Quod, si igitur sunt, aut fuerunt, qui potius legi, quàm in membris suis sentiunt, obsequi malunt, quàm legi mentis suæ, cujus vitio, dicite Hæretici, hæc fiunt? An legem mentis incusabimus? sed durum est, ogganitis, contra stimulum calcitare. Non ædepol id durum est, præterquam iis, qui gratiæ DEI nullum ponunt pretium, cujus fiducia tamen Paulus, iisdem stimulis acutissimè fodicatus, omni tentatione superior evasit. Audiamus jam Lactantium Firmianum l. 6. de vero cultu cap. 6. *Nec verò aliquis existimet, difficile esse, imponere frenos voluptati, eamque vagam, & errantem castitatis, pudicitiaque limitibus includere: cum propositum sit hominibus omnibus etiam vincere, ac plurimi beatam, atque incorruptam corporis integritatem retinuerunt, multique sint, qui hoc cælesti genere vitæ felicissimè perfruantur.* Et post pauca: *Hæc quidem difficilia videntur: sed de eo loquimur, cui calcatis omnibus terrenis, iter in cælum paratur. Nam quia virtus in DEI agnitione consistit, omnia gravia sunt, dum ignores: ubi cognoveris, facilia. Per ipsas difficultates nobis exeundum est, qui ad summum bonum tendimus.*

22 Hæc quidem lapidi (dicit apud se Bœhmerus) citius persuaseris, quàm mihi, meisque similibus. A magistri nostri Lutheri doctrina, & exemplo

nos neutiquam abduci patiemur. Edic igitur, Bœhmerus, quæ sententia de cælibatu Clericorum initio susceptæ reformationis Lutheri animo infederit? Audio respondentem hic §. 16. aperte, inquit, *Lutherus asserbat, inter diaboli doctrinas prohibitionem matrimonii esse referendam.* Et hoc de Clericis, & Monachis, qui solenni, eoque perpetuo continentiæ voto se supremo Numini sacrificârunt, intelligi voluit? *Ab initio* (reponit Bœhmerus eod. §.) *Monachis ob votum à matrimonio abstinendum esse* (Lutherus) credidit, & ad Spalatium Anno 1521. die 6. Augusti scribens, notanter scripsit: *NO STRI WITTEBERGENSIS ETIAM MONACHIS DABUNT UXORES: AT MIHI NON OBTRUDENT UXOREM.* Agnovit ergò Lutherus, ut audio, votum cum matrimonio stare non posse, nec fieri posse, ut *Monachus* quis sit simul, & *maritus*. Perstititne Lutherus in hac sententia? *Quamvis verò Lutherus* (rursus respondentem audio Bœhmerum ad h. t. §. 18.) *libertatem circa Clericorum matrimonium admodum defenderet, ipse tamen adhuc averso ab eo erat animo, ut Anno 1524. de se ita litteris testatus est apud Seckendorffium in Histor. Lutheran. lib. 1. §. 182. num. 2. scribens: HOC CORDE, QUO HACTENUS FUI, ET MODO SUM, NON FIET, UXOREM UT DUCAM; NON QUOD CARNEM MEAM, AUT SEXUM NON SENTIAM, CUM NEQUE LIGNUM, NEQUE LAPIS SIM, SED ANIMUS ALIENUS EST A CONJUGIO.* Cur ita? an Lutherus Religione tactus agnovit, cælibatum esse matrimonio, tanquam quid longè præstantius, præferendum?

aut

aut certè ab homine voto castitatis solenni constricto sine Sacrilegio iniri non posse? his omnino rationibus *Lutherus* moveri debuisset, si suæ conscientia rationem habuisset. Sed aliam, audio, reddit rationem: CUM EXPECTEM, inquit, QUOTIDIE MORTEM, ET MERITUM HÆRETICI SUPPLICIUM. Quid hoc? *Lutherus* suo se ore *hereticum* fatetur, & promerito mortis supplicio condemnat? Profectò nullam hic in *Luthero* vel hæresis, vel mortis causam invenio. Dicere: *Monachis ob votum castitatis à matrimonio abstinendum esse*, propositio verè *Catholica est*. Et *Monachum inter carnis tentationes aversum à conjugio habere animum*, magna, solidæque virtutis est. Ergo *Lutherus*, dum ita sentiret, & scriberet, *hereticus non fuit*. Verùm hanc de se confessionem non frustra fecisse *Lutherum* paulò post eventus docuit. *Mutavit tandem consilium*, scribit *Bœhmerus cit. §. Anno 1525. Men. Junio CATHARINAM BORIAM*, Christo per solennia Religionis vota sacratam Sponsam, sibi matrimonio junxit. Quod execrandum, & hæcenus inauditum scelus non potuit non universo orbi scandalo esse. HENRICUS VIII. Angliæ Rex, ea de causa datis ad *Lutherum* litteris (quas *Florimund. Remond. de Origin. increment. & decrement. hæres. part. 3. cap. 6. §. 2.* recitat) gravissimis verbis eidem rei hujus indignitatem exprobravit, sed surdo fabulam. Aded jam in stercore suo computruit, ut scribere non erubuerit, continentiam cuicumque homini servatu fore impossibilem. Recitabo *Ganeonis* hujus propria verba, quæ habet in *Colloq. Mensal. pag. 435.* ita ibi: *Wenig man deß Essens und Trin-*

ckens entbehren, und gerathen kan, also unmöglich ist es, sich von Weibern zu enthalten; dann wir durch natürliche Begierd allermassen uns nicht darvon äusseren können: Ursach ist dise, daß wir in der Weiber Leib empfangen, darinnen ernähret, davon geböhren, gesäugert, und erzogen werden, also, daß unser Fleisch das meiste Theil Weiber-Fleisch ist, und ist uns unmöglich, uns von ihnen ganz abzufondern. Hæc castissima *Lutheri* labia eructarunt. *Similia habet tom. 6. Witenb. fol. 237. à §. 1. inquit: So wenig ich Martin Luther (gailer Fleisch-Benzgel) neue Stern am Himmel erschaffen kan, so wenig kan ich Keuschheit geloben. Item cit. tom. fol. 247. à §. 3. Gott gebe mir nur nicht vil der Keuschheit, S. Hieronymi. Hæc, & plura alia, quæ pudor referre vetat, Lutherus illoto ore evomuit, sed ipsus conscientia, identidem fodicante, pressus, fateri coactus est in quadam Epistola ad Melanchtonem scribens, tom. 1. latin. Jen. 1579. f. 334. & seq. Summa: qui fervere spiritu debeo, serveo carne, libidine, pigritia, otio, somnolentia &c. Egregia sanè confessio magni hujus Germanorum Apostoli. Exulta ergo, & latare filia Sion, Ecclesia Protestantium, exclama inter jubilos: Laqueus PAPALIS CÆLIBATUS contritus est, & nos liberati sumus. Festivus ubique personet hymenæus, caro triumphet! Tempus enim breve est, reliquum est, ut & qui habent uxores, tanquam non habentes sint. Nos interim orthodoxi, quorum religio carnem, & ossa non habet, carni bellum inferre pergimus, sperantes, post mul-*

ta certamina, partósque de carne triumphos coronam immarcescibilis gloriæ.

23 Superest adhuc quæstio decidenda, quam Boehmerus *ad h. t. §. 33.* proponit. Sunt in non paucis cathedralium capitulis juxta statum Anni 1624. Canonicis *Augustanæ confessioni* addictis mixti Canonici Pontificii: unde, si horum aliqui matrimonium inire desiderant, quæritur, à quo dispensatio petenda sit, an à S. Pontifice, vel à Principe territorii *Augustanæ confessioni* addicto? Boehmerus hanc quæstionem sic resolvit, dicendo: *Si ostendi potest, Episcopos Catholicos jure Diocesano in A. C. statuum subditos, qui publicum Religionis exercitium Anno 1624. habuere, quiete usos eo Anno fuisse, evidens est juxta Art. V. §. 48. in fin. instrum. pac. Westph. dispensatione à Papa petendam esse. Ubi verò tale exercitium jurisdictionis Episcopalis prorsus cessavit, nulla nec Papa, nec Episcopis amplius superest jurisdictio in Clerum Pontificium cathedralem, in territorio statuum A. C. constitutam, sed his unice jurisdictio Ecclesiastica cum omnibus inde dependentibus speciebus debetur, adeoque ab iis quoque petenda est dispensatio, ut salvo statu Ecclesiastico Canonici Catholici matrimonium inire queant.*

Verùm contrarium omninò diceandum, & in tali casu dispensationem non à Principe territoriali, à sacris Pontificiis alieno, sed à S. Pontifice petendam esse, sequentibus evinco. I. Admittit Boehmerus, Canonicis Catholicis in ejusmodi capitulis mixtis integrum esse, vivere *secundum principia Religionis, quàm profitentur*: ergò in necessariam consequentiam admittere debet, quod illi *jurisdictionem Ecclesia-*

sticam S. Pontificis recognoscant. Quid enim est, vivere secundum principia Religionis Catholicae, quàm vivere secundum leges Pontificias: Legibus autem Pontificiis se subiectum profiteri, est recognoscere supremam in se S. Pontificis jurisdictionem, cum præcipuus, & eminentis jurisdictionis actus sit, leges condere, & subditos ad parendum habere obstrictos. II. Principi *protestantium sacris* addicto respectu talis Canonici vel ideò jus *dispensandi* competere nequit, quod is legem *calibatus* non posuerit, nec ponere possit: ergò ab hoc vinculo legis is Canonicum Catholicum eximere non potest, sed hæc exemptio à S. Pontifice petenda est; illius quippe est, legem relaxare, qui legem condidit. III. *Jurisdictio Ecclesiastica* per *instrumentum pacis* eatenus tantum est *suspensa*, quatenus illa statibus *protestantibus* incommodare videtur, ut expressè habet *cit. §. 48. art. V.* Non autem apparet, quomodo in nostra hypothesi petitio dispensationis à S. Pontifice, per Canonicum Catholicum facta, Principi territoriali quidquam incommodet: ergò IV. in *instrum. pac. d. Art. V. §. 5.* inter utriusque Religionis status conventum fuit, *ut, quod uni parti justum est, alteri quoque sit justum*, sicut ergò *Augustanæ confessioni* addicti, Catholicis Principibus subditi, turbari non debent, quo ad ea, quæ *Augustanam confessionem* concernunt; *d. §. 48.* ita nec Catholici à Principibus protestantibus, quoad ea, quæ ex lege SS. Canonum observare debent. Quapropter talis Canonicus, qui secundum Canones calibatum servare tenetur, per Principem *protestantem* hac lege solvi nequit.